

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izdaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s poštnim nakladnim na dva leta 4 K, pol leta 2 K in na štiri leta 1 K. Naročnina na Nemčijo 5 K, na drugo tujino 6 K. Kdor hoče sam poslati, plača na leto sumo 8 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odgovora. — Določeni „Kotliškemu tiskovnemu društvu“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uradništvo: Koroška cesta št. 6. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo Koroška cesta št. 6, sprejema naročnine, listov in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petstoteke na enkrat 16 vin, na dvakrat 36 vin, na tretkrat 56 vin. Za večkratno oglašje primeren popust. Inserati se sprejemajo do zveče slijatja. — Napisite reklamacije na poštno presto.

Kaj je z avstro-ogrsko pogodbo?

Za pogodbo z Ogrsko se gre. Kam naj se nagene naši poslanci? Liberalni celjski listi trobijo v enomer: S pogodbo proč in kriče, da so poslanci slovenskega Štajerja dolžni, glasovati proti nji. Ploj, Roblek in Ježovnik so tudi, kakor zdaj kaže, pripravljeni, da bodo oddali svoje glasove proti nji. Pojasnimo to vprašanje!

1. Najprej moramo povedati, da so liberalni slovenski poslanci s Hribarjem vred osebno za pogodbo. Med svojimi hrvaškimi tovariši so z gorečo vneto govorili za to, naj se glasuje zanjo. Zlasti Ploj se pozna, da nastopa popolno proti svojemu prepričanju. Zato pa tudi danes se ne moremo trditi, ali bodo ostali pri tem, kar danes zastopajo. Danes so res s svojim klubom vred proti pogodbi, toda že zdaj se čujejo glasovi, da bi se jugoslovanska zveza udala, ko bi vlada v Dalmaciji uvedla hrvaški službeni jezik in zagotovila gospodarske podpore Hrvatom v Istri. Klub, ki so v njem naši liberalni poslanci, pravi sicer, da se hoče bojevati vzajemno s Hrvati v ogrskem državnem zboru, in da je načelno proti pogodbi, ker se z njo dualizem okrepi.

Ta dva razloga sta pa jaleva. Hrvatje v Pešti stojijo na stališču dualizma in hočejo močno, od Avstrije neodvisno Ogrsko in z njo zvezano Hrvaško. To se velikokrat že odkrito povedali. Proti pogodbi nastopajo, pa ne zavoljo dualizma, marveč zato ker pravijo, da bi jim bila v gospodarsko škodo. Oni hočejo gospodarsko samostojnost in s temlokrepljen dualizem. Zato pa tudi vidimo, da pri vsem svojem boju proti ogrski vladi ne zastopajo načel, marveč samo strankarske koristi. Rešiti hočejo svojo stranko propada, ker se jim ljudstvo odtuja. Radi bi prisilili vlado, da bi se z njimi pogajala in jim vsaj nekaj dala, s čimer bi mogli pred volilci v bližnji volitvi dobi dokazovati, da je politika reške resolucije vendar le koristna.

Mi stojimo na stališču, da je bila reška resolucija škodljiva za Hrvate in za nas, na katere se vsa politika v njenem smislu prav nič ne ozira. Mi zastopamo načelo, da se mora edinstvo med Slovenci in Hrvati doseči brez Ogrov, v stiku z našo državno polovico; in zato si ne moremo razložiti, kako morajo zastopniki slovenskih Štajercev podpirati v

lastno škodo politiko bankrotnih rezolucionašev. Ta politika ni vredna piškavega oreha in posebno v sedanjem slučaju prav nič ne pomaga. Kar delajo gospodje na čelu, se pravi riti z glavo skozi zid, samo s tem dostavkom, da pri tem ne trpe toliko glave Ploja, Robleka in Ježovnika, kakor gmotne koristi njihovih volitev.

2. Gmotne koristi našega ljudstva zahtevajo namreč z vso odločnostjo, da naši poslanci glasujejo za pogodbo. Kmečki zastopnik iz alpskih dežel bi padel na glavo, če ne bi izprevidel, da bi bila gospodarska ločitev z Ogrsko za našega kmeta v veliko pogubo. Ne prezirimo namreč, da so kmečke koristi v naših alpskih deželah popolnoma različne od sudetskih kmečkih zahtev. Tam imate bogata polja, dežele, kjer se v prvi vrsti prideluje žito. Pri nas pa igra živinoreja, vinarstvo in les prvo vlogo. Živinoreja bi bila silno oškodovana, ko bi se zdaj z Ogrji ločili. Mi še nimamo tako razvite živinoreje, da bi mogli sami preskrbeti svoje trge; navezani smo na Ogrce.

Treba bo silnega gospodarskega dela, da se v tem oziru izpopolnimo. Če se zdaj zapro ogrske meje za živino, se bodo kmalu izpraznili naši hlevi in meje bomo morali vendarle odpreti če ne na Ogrsko, kjer imamo po novi pogodbi zelo strogo varstvo proti živinskim boleznim, pa na Srbsko ali Rumunijo, Rusijo in Bolgarijo, od koder nam bo z živino prišla tudi kuga v deželo.

Vinarstvo je tudi po novi pogodbi na boljsem. Ogrji se zavežejo v nji, da v enem letu sklenejo zakon proti ponarejenemu vinu. Ta rana nas sedaj najbolj boli. Dokler imajo Sterni in drugi judovski vinski trgovci pri nas svoje odjemalce, ne more domače vino do tiste cene in veljave, ki mu pripada. Po novi pogodbi ponarejeno vino tudi z Ogrskega ne bo moglo delati konkurence našemu. S tem je za naše vinogradnike združen velik dobiček.

Za vino, les in živino je pa neizmerne važnosti, da Ogrji po novi pogodbi ne bodo imeli več priložnosti določevati prevoznih cen po naših železnicah, marveč bo v tem oziru naša država popolnoma samostojna. Tudi naši veliki mlinarski industrianci bodo na boljsem. Ogrji ne konkurirajo z nami samo s svojim cenejšim blagom, marveč tudi s svojimi, nalašč za ogrske proizvajalce preračunjenimi železniškimi tarifi. Slep mora biti, kdor tu ne vidi veli-

kanskega napredka in mi bi le radi vedeli, ne kaj pravi naš kmet, marveč kaj pravi n. pr. celjski Majdič o Plojevem predlogu, ki zahteva od vlade, naj ostanejo razmere, če pade pogodba, kakor so bile zdaj. Pri nas seveda liberalni politiki nimajo nobenega zmisla za gospodarska vprašanja. Zato je pa umljivo, da z pozivom na strankarske strasti hočejo zaslepiti naše ljudstvo.

Se nekaj, kar se tiče zlasti Savinjske doline! Če se zapre ogrska meja, se bo zaprla tudi za naše pivo. Vprašamo: Kaj bo z našim hmeljem? Produkcija piva se že zdaj bori za trge; potem bo še neprimerno hujše. Cena hmelju bo naenkrat silno padla in vso gospodarsko življenje v naših hmeljarskih okrajih se bo moralo preurediti na izredno škodo tamšnjega ljudstva. Iz strankarskih ozirov nam je to prav. Hmelj, ki je spravil Robleka v državni zbor, ga bo vrgel že prvo leto. O tem smemo biti namreč gotovi, da ga Ploj z Ježovnikom vred ne bo pokupil. Toda nam se smili ljudstvo in zato svarimo v zadnji uri, naj se naši poslanci ne igrajo na slepo z ljudskim blagostanjem.

3. Rado se poudarja pri nas: pogodba prinese Kranjem belokrajinsko železnico, Štajercem pa nič. Zato imajo štajerski poslanci drugo stališče, nego Kranjci. Kratkovidna je taka trditev. Vsa Savinjska dolina in z njo več nego polovica slovenskega Štajerja hrepeni z vsemi silami, da se zveže velenjska železnica s Kamnikom in tako dobi ožjo zvezo s Kranjsko in po nji z morjem. Ali ne bo v tem slučaju zveza z Dalmacijo, ki potrebuje razen olja in vina vseh pridelkov, tudi nam na izrečno korist? Ali se ne odpre po nji tudi Balkan za pridelke našega kmeta? In če se, kakor upamo, uredi tudi zveza Štajerske z Novim mestom, bo potem naša domovina ravno tako v trgovskem oziru interesirana za novo progo kakor Kranjska.

Zato sklepamo: Poslanci kmečke zveze naj si bodo vedno v svesti, da jih narod ni poslal delati igrače na Dunaj, da jih ni izvolil za to, da bi iz osebnega koristolovstva, magari tudi za kak ministerski sedež, izdajali ljudsko reč, marveč da jim je poveril svoje zastopstvo zato, da bi delali zanj. In v pogodbenem vprašanju zahteva to delo, da naši poslanci omogočijo njeno uveljavljenje.

Podlistek.

Stabat Mater dolorosa.

(Žalostna je Mati stala.)

"Zanemiv početek krasne cerkvene pesni „Stabat Mater dolorosa“.

Bilo je v umbrijskem mestu Todi na Laškem. Na zidu samostana je sedel po kosilu v času počitka frančiškanski pater. Zamisljen je zrl v daljavo, na obrazu se mu je pa brala žalost. Iz otožnih misli ga vzbudi pater, ki je med tem prišel mimo.

Brat Janez, zakaj si tako otožen?

Lahka rudečica se je pokazala na bledem, izmexitem obrazu brata Janeza. Molčal je nekaj trenutkov, potem pa je rekel:

Brat Marko, doždevna modrost človeška je neumnost; le volja božja sama je dobra.

Kaj pa si želel, da se ti ni izpolnilo? je vprašal zopet Marko.

Čuden se ti bo morda zdel povod moje otožnosti. Žalosten sem že dalje časa, ker se ni še noben pesnik spomnil Marije, ko je stoje pod križem, trpela v svojem srcu bolečine svojega Sina in ko je videla umirati svojo ljubezen. Pesem, ki bi opevala Marijino žalost, bi morala biti taka, da bi pretresla nebo in zemljo, spreobrnila vse grešnike, pesem, ki bi ovenčala pesnika z neminljivo slavo.

Kdo zamore izliti neizmerno morje v malo jamico? odgovori brat Marko, kdo naj izrazi v borni pesmici vso neizmerno bol preblazene Device?

Jaz mislim, da se to pač zaradi tega do sedaj še ni zgodilo, ker ni bil nihče tega vreden, odgovori brat Janez. O ko bi se mogel dobiti vsaj med

brati sv. Frančiška eden, ki bi bil vreden, opevati žalost Matere božje.

Kadar bo volja božja, bodo kamni govorili! je bil miren odgovor patra Marka.

Tedaj pa je zapel zvon, naznanjajoč, da je minul čas počitka. Konec je bil njiju pogovoru; hitro sta šla brata vsak na svoje opravilo.

Iz mesta pa je prihajal do samostanskih zidov šum in hrup. Veliko in malo, staro in mlado je hitelo na slavnostni prostor, kjer se je imela začeti pravkar velika ljudska veselica s petjem, godbo, deklamacijami in plesom. Izmed množice pa se je vedno vzdigoval glas, poln navdušenja: Evviva Jacopo de Benedetti!

In po pravici so izgovarjala vsa usta todijskih meščanov to ime s ponosom in hvaležnostjo; kajti Jacopo je bil prireditelj in duša te sijajne zabave, kakor je bil on sploh že prej priredil mnogo takih ljudskih veselic.

Jacopo je lahko prirejal take dragocene zabave. Bil je namreč imeniten zagovornik. Glas o njegovih govorniških zmožnostih je šel daleč okrog; zato pa si je prislužil ogromnega premoženja. Še celo v Rimu in Florenci so izgovarjali njegovo ime s spoštovanjem.

Izkazovali so mu skoro kraljevsko čast, a bili so se ga pa tudi, ker on je imel jezik oster kakor nož.

Skop pa ni bil, tudi štedil ni s svojim denarjem; živel je in pustil živeti; užival je življenje v polni meri; kar razsipal je denar. Kjer je bil on, tam je bilo veselje, smeh.

Veselic, ki jih je on prirejal ljudstvu in meščanstvu, v zabavo, so se kar vrstile ena za drugo. Ni čuda, da so ga Todijski tako slavili in častili.

Zato pa tudi ni čuda, da se je Jacopo imenoval samega sebe s samozavestnim ponosom prvaka todijskega in da se je večkrat saljivo izrazil, da bo z njim tudi umrlo mesto Todi, ker je on njegova duša.

Pa dasi je bil ponosen in je samega sebe poveličeval, so ga vendar vsi radi imeli, ker je bil zelo priazen in ljudomil.

Pa če bi ga ne bili ljubili zaradi njega, bi ga bili ljubili radi njegove žene. To vam je bila gospa! V celi umbrijski deželi ji gotovo ni bilo para. Sama dobrot, ljubeznivosti in nedolžnosti je odsevala iz njenega krasnega obraza. S svojo lepoto je očarala vse, s plemenitostjo pa si je pridobila srca vseh.

Vsaki dan je šla v cerkev, pogosto je obiskovala bolnišnico, šla je od postelje do postelje; tu tolažila, tam pomagala. Ko je stopala po mestnih ulicah ob strani svojega soproga, odeta v dragoceno svilo, so ljudje kar obstajali in jo občudovali. In če bi se prikazala na ulici v kraljevi obleki s kraljevo krono na glavi, nihče je ne bi nevošljivo pogledal, ker ljubili so jo vsi prebivalci, od prvega pa do zadnjega, kot najdragocenejši zaklad svojega mesta.

Kako pa jo je še le ljubil njen soprog! Če je imenoval Jacopo svojo ženo zvezdo in solnce svojega življenja, tedaj je govoril resnico. Če tudi je bil ponosen na sebe in na svoje prednosti, vendar je bil tisočkrat ponosnejši na svojo pobožnost, zvesto, dobro ženo Katarino.

In čeprav on ni bil pobožen in je skoraj pozabil na Boga in mu ni bilo dosti mar za cerkev, je vendar Katarina smela delati, kar je hotela. V cerkev je lahko šla, kadar je hotela, svojo pobožnost je lahko opravljala, kakor in kadar je hotela.